

IDS-2: Ontwikkelingsfuncties

Ontwikkelingstest met een focus op competenties en profielen

Met de IDS-2 kan veel meer dan alleen de intelligentie in kaart worden gebracht. De IDS-2 is de eerste geïntegreerde intelligentie- en ontwikkelingstest voor kinderen in de leeftijd van 5 tot 20 jaar. Het kenmerkende van de IDS-2 is dat met relatief geringe tijdsinvestering een betrouwbare en valide inschatting gemaakt kan worden van het cognitieve én het algemene ontwikkelingsniveau. De mogelijkheid verschillende functiegebieden met elkaar in verband te brengen en daarmee de sterkten en zwakten van een kind zowel inter- als intra-individueel in kaart te brengen, verrijkt het aanbod van instrumenten voor ontwikkelingsdiagnostiek.

Focus op vaardigheden

Aanvankelijk was de ontwikkelingspsychologie gericht op het beschrijven van tekorten. Er was vooral grote interesse voor de prestatiemogelijkheden van kinderen en oudere mensen. Benadrukt werd wat kinderen *nog niet* en wat oudere mensen *niet meer* kunnen.

De IDS-2 focust op de competenties van kinderen en jeugdigen en op de sterkten en zwakten in een ontwikkelingsprofiel. In een interventiesetting kan het kind nu werken aan de relatieve sterktes en zwaktes in vergelijking met zichzelf en aan de absolute sterktes en zwaktes in vergelijking met leeftijdsgenoten.

Universele, differentiële en individuele zienswijze

Aanvankelijk konden ontwikkelingsfenomenen vanuit tenminste drie perspectieven worden bekeken. In het *universele perspectief* gaat het om de analyse van de overeenstemmingen en gelijkenissen die voor de ontwikkeling van individuen karakteristiek zijn. Vertaald naar de IDS-2 betekent dit het identificeren van concepten en normen in het ontwikkelingsverloop die relevant zijn voor de ontwikkeling in de leeftijd tussen 5 en 20 jaar. In het *differentiële perspectief* gaat het om de beschrijving en verklaring van verschillen tussen individuen in de ontwikkeling. In het *individuele perspectief* gaat het om de beschrijving en verklaring van de ontwikkeling van een individu en in het bijzonder het samenspel van de verschillende functiebereiken.

Ontwikkelingstests meten de kenmerken van individuele prestaties. Ze leveren informatie op over zowel het algemene ontwikkelingsverloop als over verschillen tussen individuen in bepaalde leeftijden waarop specifieke ontwikkelingsfuncties zich voordoen.

Ontwikkelingstests zijn de belangrijkste instrumenten voor diagnostiek en behandeling op het gebied van het individuele ontwikkelingsverloop en vormen een belangrijk middel bij het voorspellen van het toekomstige ontwikkelingsverloop. In het geval deze voorspelling er negatief uitziet, kan dit de basis vormen voor het inzetten van interventies en ondersteuning in de ontwikkeling.

Relevante functiebereiken

Met de universele, differentiële en individuele zienswijze van de IDS-2 ontstaat de vraag wat de relevante functiebereiken zijn voor het leeftijdsbereik van 5 tot 20 jaar. De toenemende differentiatie binnen de ontwikkelingspsychologie heeft geleid tot het scheiden van domeinen. De ontwikkeling van specifieke bereiken, zoals waarneming, spraak, denken of motoriek, werd daardoor als aparte psychologische fenomenen beschreven. De verschillende bereiken werden in kaart gebracht met hiervoor speciaal ontwikkelde instrumenten (bijvoorbeeld tests voor het meten van intelligentie, psychomotoriek, sociaal gedrag, schoolse vaardigheden, etc.). Deze tendens wordt met de IDS-2 doorbroken.

Het doel is om de onderzochte functiebereiken, die vanwege hun complexiteit weliswaar op zichzelf staande onderzoeksdomeinen zijn, in de IDS-2 samen te voegen tot een geïntegreerde observatie van kinderen en jeugdigen. Vooruitgang in de cognitieve processen maken bijvoorbeeld voor kinderen en jeugdigen niet alleen verdere kennisontwikkeling mogelijk op het cognitieve gebied. Cognitieve ontwikkeling zorgt er ook voor dat kinderen en jeugdigen hun sociale omgeving anders waarnemen, het handelen en de emoties van hun leeftijdsgenoten anders begrijpen en daardoor hun eigen handelen in sociale situaties anders sturen. Hoe kinderen en jeugdigen concepten, schema's en denkgeregels inzetten, hangt af van het daadwerkelijke ontwikkelingsniveau in die functiebereiken.

Functiebereiken van de IDS-2

De IDS-2 onderzoekt het niveau van 5 tot 20 -jarige kinderen en jeugdigen in cognitieve functies (Intelligentie, Executief functioneren) en ontwikkelingsfuncties (Psychomotoriek, Sociaal-emotionele vaardigheden, Schoolse vaardigheden, Werkhouding) met behulp van [dertig subtests](#).

In de IDS-2 behoren de twee functiebereiken Intelligentie en Executieve functies tot de cognitieve functies. Deze zijn in onze vorige [nieuwsbrief](#) besproken.

De algemene ontwikkeling bestaat in de IDS-2 uit de functiebereiken *Psychomotoriek*, *Sociaal-emotionele vaardigheden*, *Schoolse vaardigheden* en *Werkhouding*.

Psychomotoriek

De motoriek wordt gezien als het geheel van alle stuur- en functieprocessen die aan de basis liggen van de houding en beweging. Aangezien de motoriek ook sensorische, perceptieve, cognitieve en motivationele processen omvat en daardoor motorische en psychische processen nauw samenwerken, wordt ook vaak van de psychomotoriek gesproken.

Sociaal-emotionele competentie

Sociaal-emotionele competentie is een koepelterm die de beide constructen sociale en emotionele competentie omvat. Sociale competentie beschrijft de beschikbaarheid en toepassing van cognitieve, emotionele en motorische gedragingen die leiden tot een op lange termijn gunstige verhouding tussen positieve en negatieve consequenties in interpersoonlijke situaties. Voor succesvolle sociale interactie moeten kinderen en jeugdigen over verschillende sociale basisvaardigheden beschikken. Hiertoe behoren het ervaren van empathie, prosociaal gedrag zoals helpen, conflictoplossingsvaardigheden en adequaat reageren op kritiek alsook relationele vaardigheden zoals het leggen en onderhouden van positieve relaties.

Bij emotionele competentie gaat het om het zich bewust zijn van het eigen gevoel, het verbaal en nonverbaal tot uitdrukking brengen en zelfstandig reguleren van gevoelens alsook het herkennen en begrijpen van emoties bij anderen.

Schoolse vaardigheden

Tot de module schoolse competenties behoren in de IDS-2 de subtests *Logisch-mathematisch denken*, *Taalvaardigheid*, *Lezen* en *Spelling*.

De IDS-2 subtest *Logisch-wiskundig denken* vergt vaardigheden van kinderen en jeugdigen in het oplossen van opgaven die op verschillende manieren kunnen worden opgelost. De geteste personen wordt gevraagd eigen manieren van oplossen te vormen, die in woorden

weer te geven en met de testleider te bespreken. De subtest meet kwantitatieve, gestandaardiseerde rekenvaardigheden, de kennis van kwalitatief verschillende logisch-wiskundige concepten en de kwaliteit van oplossingsprocessen. Daarmee vormt de subtest *Logisch-mathematisch denken* een synthese tussen een kwantitatief diagnostisch instrument en een kwalitatieve onderzoeksmethode.

Het verwerven van taalvaardigheden vormt één van de belangrijkste ontwikkelingstaken in de vroege kindertijd. In de IDS-2 ligt de focus op fonologische informatieverwerkingsprocessen en op taalbegrip en taalproductie.

Voor de deelname aan het maatschappelijk leven vormt het verwerven van de schriftelijke taal, die nodig is voor het lezen en schrijven, een centrale rol.

Werkhouding

Met betrekking tot de werkhouding schat de IDS-2 de *Consciëntieusheid* en *Prestatiemotivatie* in bij 10- tot 20-jarige kinderen en jeugdigen. Aanvullend kan de testleider aan het einde van de test de prestatievreugde van de deelnemer tijdens de testsituatie inschatten.